

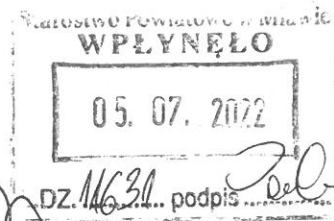
**GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA**

Andrzej Szweda-Lewandowski

1RS-605.9.222

P. & Ch.

06.07.2022

WIR
05.07.2022

Warszawa, 01-07-2022 r.

DZP-WG.600.127.2022.EB

**Pan Wojciech Franciszek Krajewski
Zastępca Dyrektora Wydziału
Infrastruktury, Rolnictwa i Środowiska
Starostwo Powiatowe w Mławie
ul. Władysława Stanisława Reymonta 6
06-500 Mława**

W odpowiedzi na pismo z dnia 6 czerwca 2022 r. (data wpływu 14 czerwca 2022 r.) w sprawie zajęcia stanowiska w sprawie odszkodowań dla rolników za szkody wyrządzone w uprawach kukurydzy przez żurawie, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazuje poniżej następujące informacje.

Żuraw (*Grus grus*) objęty jest na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183, z późn. zm.) ścisłą ochroną gatunkową.

Zgodnie z art. 126 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916), Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry. Według obecnie obowiązującego w Polsce ustawodawstwa, ptaki objęte ochroną gatunkową nie figurują na liście gatunków wymienionych w art. 126 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, a więc za szkody wyrządzone przez żurawia nie przysługuje ustawowe odszkodowanie ze Skarbu Państwa. Drogą do uzyskania odszkodowania za powstałe w wyniku żerowania ptaków szkody może być jedynie powództwo cywilne.

Ponadto z uwagi na biologię ptaków, jak również ich dużą mobilność, trudno byłoby wyodrębnić szkody powodowane przez ptaki. Zgodnie z art. 126 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody odpowiedzialność Skarbu Państwa nie obejmuje utraconych korzyści, a ogranicza się jedynie do szkody rzeczywistej, którą należy udowodnić. Bez prowadzenia stałych obserwacji ptaków trudno byłoby również ustalić, jaki gatunek spowodował wystąpienie szkody w uprawach rolnych (np. zjadając pędy rzepaku lub zbóż). Na polach

uprawnych żeruje szereg gatunków ptaków, w tym gatunki nie powodujące szkód w plonach (np. żywiące się pędrakami, owadami). Jeszcze inne gatunki zatrzymują się na odpoczynek, dodatkowo utrudniając identyfikację gatunku przebywającego na terenie, na którym wystąpiła szkoda. Kolejną trudnością jest możliwość spowodowania szkody przez inne gatunki zwierząt, np. zatrzymujące się na polach wyłącznie na odpoczynek, a następnie przypisanie ich np. żurawiom, w momencie pojawienia się tego gatunku na polu. W takiej sytuacji niezwykle trudno byłoby udowodnić, iż szkoda nie została spowodowana przez dany gatunek zwierzęcia, skoro w danym momencie na terenie przebywa akurat stado ptaków tego gatunku. Ponadto, szkody mogą powstawać w bardzo krótkim okresie czasu, np. w przeciągu jednego dnia. Po tym czasie ptaki odlatują, gdyż wyczerpują bazę żerową lub kontynuują migrację i ich stwierdzenie przez pracownika regionalnej dyrekcji ochrony środowiska, który mógłby potwierdzić wyrządzenie szkody przez dany gatunek, staje się niemożliwe. Trudnym zadaniem byłoby również ustalenie, w jakim stopniu szkody zostały spowodowane przez gatunki chronione, a w jakim innymi czynnikami. Specyfika szkód powodowanych przez żerowanie ptaków jest inna niż szkód od gatunków wymienionych w art. 126 ustawy o ochronie przyrody. Szkody spowodowane przez bobra (np. ścięte drzewa, teren zalany w wyniku spiętrzenia wód przez tamę), wilka czy rysia (np. zagryzione zwierzęta gospodarskie) są stosunkowo trwałe, a ich skutki i zakres można ocenić nawet po upływie kilku-kilkunastu dni. W przypadku szkód wyrządzonych przez ptaki na polach uprawnych (np. wydziobanie ziarna zasiewowego, wyciągnięcie świeżo skiełkowanych ziaren), nawet naturalna zmiana warunków atmosferycznych (w szczególności wystąpienie opadów) może istotnie utrudnić, a nawet uniemożliwić, jakąkolwiek ocenę.

W związku z powyższym oddzielenie wyżej opisanych strat od strat spowodowanych przez gatunki chronione jest w praktyce bardzo trudne.

Należy jednak wskazać, iż fakt objęcia gatunków ochroną nie uniemożliwia podejmowania przeciwko nim jakichkolwiek działań. Na podstawie art. 56 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na wniosek podmiotów, w których interesie jest zminimalizowanie szkód, wydają zezwolenia m.in. na płoszenie i niepokojenie osobników żurawia. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może wydać zezwolenie na eliminację osobników żurawia. Należy podkreślić fakt, iż zezwolenia na odstępstwa od zakazów wydawane są na wniosek podmiotu, w którego interesie leży dana czynność. Ponadto, organy wydające zezwolenia nie odpowiadają za stan ich realizacji. Wydane decyzje przyznają stronom prawo do odstępstwa od obowiązujących zakazów, nie mają zaś charakteru nakazowego. Wnioskodawca może więc wykorzystać udzieloną derogację w całości lub w części, jednak nie ma takiego obowiązku.

Podkreślenia wymaga również, że na podstawie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego z 21 lipca 2014 r. sygn. akt K 36/13 oraz z 28 września 2015 r. sygn. akt K 20/14, obowiązująca regulacja w zakresie zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody powodowane przez 5 ww. gatunków zwierząt jest zgodna z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny opowiedział się przeciwko całkowitej automatyzacji refundacji szkód, zwracając uwagę, że działania odszkodowawcze Skarbu Państwa winny być powiązane z oceną działań prewencyjnych podejmowanych przez właścicieli i posiadaczy mienia, w którym zaistniała szkoda, gdyż każdy z właścicieli jest odpowiedzialny za dobro własnego mienia. Właściciel lub użytkownik mienia przewidując możliwość wyrządzenia szkody przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, w pierwszej kolejności sam powinien podjąć stosowne czynności, zmierzające do uniknięcia szkody lub zminimalizowania jej rozmiarów.

Z uwagi na powyższe należy stwierdzić, że obowiązujące przepisy w zakresie listy gatunków objętych ochroną gatunkową (tylko 5 gatunków zwierząt), za których szkody odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa, są adekwatne do skali problemu szkód w kraju, a istniejące instrumenty prawne – zezwolenia na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków objętych ochroną zapewniają możliwość podejmowania działań ograniczających szkody wyrządzane przez ptaki, w tym żurawie.

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/